

MEMORIAL
General Marii Wittek

390

PWK
śląsk

ZAREMBA
zam. GARGULA
MARIA 1 390

**SPIS ZAWARTOŚCI
TECZKI**

ZAREMBA Maria

zau. Gargula

T. 390/wsk

- I./1. Relacja ✓ k. 4, 5, 1-8
- I./2. Dokumenty (sensu stricto) dotyczące relatora —
- I./3. Inne materiały dokumentacyjne dotyczące relatora —
- II. Materiały uzupełniające relację —
- III./1. Materiały dotyczące rodziny relatora
- III./2. Materiały dotyczące ogólnie okresu sprzed 1939 r. —
- III./3. Materiały dotyczące ogólnie okresu okupacji (1939-1945) —
- III./4. Materiały dotyczące ogólnie okresu po 1945 —
- III./5. Inne ... —
- IV. Korespondencja —
- .....
- .....
- .....
- V. Nazwiskowe karty informacyjne ✓
- VI. Fotografie brak

I/1 Relacja

- Kwestionariusz w sprawie służby PWK, Bydgoszcz 1969, rups, rkps, oryg., k. 2, s. 1-4
- Relacja własna, Bydgoszcz 1985, rkps, oryg., k. 2, s. 5-8

544 / 23

K W E S T I O N A R I U S Z w sprawie służby P W K

W wypadku relacji A można nie odpowiedzieć na pytanie 1A i 2A

W wypadku relacji B pytania 3-8 odnoszą się do powiatu nieżyjącej

- 1A Maria Gargulowa z domu Zarembianka
imię, nazwisko, pseudo respondentki, u mężatek także nazwisko panięskie
- 1B _____
- 2A imię, nazwisko, pseudo powiatu nieżyjącej, o której wypełnia się kwestionariusz
Bydgoszcz 13
Adres obecny respondentki
- 2B _____
- ADRES rodziny lub przyjaciół powiatu nieżyjącej
- 3 rok urodzenia 1911 miejscowość/powiat/ Biecz pow. Gorlice
- 4 pochodzenie społeczne intel. prac. zawód rodziców urzędnik PKP - nauczycielka
- 5a wyższe - magister wychowania fizycznego
wykształcenie w 1939r. - nazwy szkół, gdzie, kiedy, ilość klas
- 5b J.W.
- 6a Nauczycielka wf w zakł. SS Urszulanek w Rybniku 1932r. - 1934
BIERwsza praca zawodowa w życiu, rok podjęcia, rodzaj pracy, instytucja, miejscowość
- 6b Nauczycielka wf w gimnazjum w N. Bytomiu i Rudzie Śl.
- 6c Balszy przebieg pracy zawodowej przed wojną
St. Inspektor WKKFIT - Prezydium WRN w Bydgoszczy
Sąjacie obecne lub poprzedzające przejście na rentę
- Informacje o służbie P W K
- 7a data wstąpienia do P W K rok 1930 - Hufiec studencki w Poznaniu
- 7b nazwa i miejscowość jednostki /hufiec szkolny, hufiec licealny, oddział fabryczny, drużyna w.f., koło lokalne/ nie pamiętam
- 7c przebieg szkolenia - także na obozach i kursach /możliwie z podaniem roku, jednostki, miejscowości oraz rodzaju: ogólnowojskowe, fachowe, instruktorackie, inne
Byłam na kursach instruktorskich w Warszawie i Spale - roku nie pamiętam
- 7d przebieg służby P W K /z podaniem lat i funkcji w jednostkach stałych, na obozach i kursach, w komendach P W K a także w jednostkach specjalnych jak drużyny pracy społecznej, pogotowie społeczne i t./ Prowadziłam hufce szkolne w Rybniku, Nowym Bytomiu i Rudzie Śl. - jeździłam również na obozy jako instruktorka
- 7e funkcja i stopień organizacyjny w dniu 31. sierpnia 1939r. Komendantka Hufca Szkolnego w Rudzie Śl. oraz miejsce pobytu w tymże dniu Lwów
stopnia nie pamiętam *asp*
- 8 inne dane i uwagi o służbie P W K a także o przynależności do innych organizacji społecznych lub współpracy z nimi w pierwszych dniach wojny pracowałam we Lwowie w rwjestracji członkini PWK, przybyłych tam i chętnych do pracy.

Czy Respondentka wyraża zgodę na umieszczenie Jej nazwiska w przewidywanej publikacji /np. w indeksie nazwisk/: tak ~~nie~~

Bydgoszcz, 2 V 1969r.
miejscowość i data wypełnienia kwestionariusza

Qaz
podpis /ewentualnie przyjęty pseudo-
nim/

ANKIETA o pracy wychowawczej P W K

1. Opisz, co spowodowało Twoje zapisanie się do P W K?
/może wpływały na to m.i. namowy koleżanek, lub innych osób; oczekiwania zabawy, sportu; nacisk szkoły; chęć aktywności społecznej; oddziaływanie instruktorki P W K; chęć przeżyć patriotycznych i służby; dążenia feministyczne; wymień inne możliwości./
Podaj również nieco szczegółów o środowisku Twego ówczesnego życia.

Bardzo lubiłam rygor wojskowy, pracę w organizacjach, pracę społeczną. Uważałam, że na harcerstwo jestem już "za stara" - w gimnazjum należałam do harcerstwa od IV klasy. Uważałam, że kobieta też może służyć ojczyźnie w czasie wojny inaczej, niż nasze babki i matki.

2.a. Jakie rodzaje zajęć pewiackich utkwiły Ci w pamięci, jakie formy i metody pracy wychowawczej?

Lubiłam zbiórki, zwłaszcza te, na których były ćwiczenia wojskowe. Na obozach również największe zadowolenie sprawiały mi gry i ćwiczenia polowe, strzelanie, musztra

B. Opisz je i oceń ich znaczenie w Twoim życiu pewiackim

Uważam, że musztra, rygor wojskowy i ćwiczenia wyrabiają w człowieku szybki refleks, posłuszeństwo, samodzielność, umiejętność znalezienia się w różnych sytuacjach życiowych, zwłaszcza w takich, jakie stwarza wojna.

3.a. Uprzytomnij sobie i opisz osoby z pracy pewiackiej, które wywarły na Ciebie wpływ

Hejko Wierowa

Zupełnie nie pamiętam nazwisk, ale wiem, że np. w Spale komendantką obozu była żona pułkownika, która bardzo wtedy imponowała mi swoją postawą i umiejętnością utrzymania karności na dużym obozie.

3. b. Na czym polegał ten wpływ, /także w wypadku, gdybyś go - wówczas czy obecnie - oceniła jako nie zbyt pozytywny/

W czasie wojny byłam w bardzo trudnych warunkach, nieraz w sytuacji, która wydawała się bez wyjścia. Nigdy jednak nie straciłam głowy, nie uległam zniechęceniu, nie poddałam się, zawsze uważałam, że trzeba walczyć z przeciwnościami do ostatka. Uważam, że spowodowało to należenie do PWK.

4. Czy obecnie uważasz, że uczestnictwo w P W K wywarło na Ciebie trwały wpływ, zmieniło Cię w jakiejś mierze?

Uczestnictwo w PWK bezwzględnie ukształtowało mój charakter, wyrobiło we mnie zdolności organizacyjne, tak, że zawsze byłam uważana za dobrą organizatorkę, zresztą do dziś pracuję dużo społecznie i organizuję wiele imprez, zjazdów itp. - Miałam wiele przyjaźni z PWK, niestety wojna rozdzieliła nas, zresztą praca i nie najlepsze zdrowie - poza tym dom i rodzina nie pozwalają na kontynuowanie przyjaźni, czy choćby znajomości.

- Np. opisz, czy:
- a. uzyskałaś pewną wiedzę potrzebną obywatelowi, jaką?
- b. zdobyłaś pewne umiejętności, jakie?
- c. nauczyłaś się pracy społecznej,
- d. nabyłaś pewne cechy, jakie?
- e. nawiązałaś ważne więzy przyjacielskie i koleżeńskie,
- f. zubożyło Cię, zabrawszy niepotrzebnie czas,
- g. wymień inne dostrzeżone oddziaływanie pracy pewniackiej

5.a. Gdybyś miała wówczas córkę w odpowiednim wieku, czy skierowałaś ją do P W K?

tak nie

b. Dlaczego? Jak wspomniałam, PWK była dobrą szkołą charakterów, co bardzo przydaje się dzisiejszej kobiecie.

6. Jakie czynniki ukształtowały przede wszystkim Twoją postawę obywatelską?

- Rodzina
- P W K
- Inne organizacje /jakie? /
- Szkoła
- Środowisko koleżeńskie
- Literatura
- Inne czynniki /jakie? /

Rodzina, PWK, Harcerstwo, Szkoła, Literatura. - myślę, że jest to właściwa kolejność, choć prawdopodobnie działały one "Kompleksowo".

Proszę odpowiednie pozycje podkreślić i te pozycje podkreślone ponumerować wg przypisywanej im ważności a obok czynniki opisać

3/114

- 7.a. Czy fakt, że byłaś pewniczką
wpłynął na Twoje życie w czasie
okupacji? ..... tak   nie
- b. W jaki sposób?
W jakiej mierze?

8. Inne uwagi związane z uczestnic-
twem w P W K

W czasie wojny przebywałam w Związku Radzieckim. W r. 1939, natych-
miast po wybuchu wojny pracowałam we Lwowie w rejestracji kobiet -
członkiń PWK oraz ochotniczek. Następnie po wkroczeniu wojsk ra-
dzieckich organizacja przestała działać. W czerwcu 1940r. zostałam
wywieziona do Nowosybirskiej Obl., później przebywałam na Uralu
oraz w Kazachstanie. Wróciłam do Polski w marcu 1946 r.

I/1/5

- I.
1. GARGULA MARIANNA z d. ZAREMBA
  2. 14. 8. 1911 Biecz woj. Krosno
  3. ojciec księzylar wydmuk księzysy
chciska Helena z d. CHANDLER naukowca
druz Henryk doktor weterynarii
  5. Angora - mgr. Arch. fiz. obecna emerytka
  6. 35-634 Bydgoszcz
- II. a. Od 1932-36 - sekretarz SS Urzędniczek w Rybniku
194-38 - Gminarzyna w Rudzie St.
Jako st. instr. PCK prowadzila tam
skryta sekretaria PCK a obryz lotnie
Byban bez sekretarki miejscowej wote
PCK oraz instruktorzy woj. dla koch
stejskich.
2. Od 1930 r. nalezalam do PCK ale okres
zdebylam stopien st. instr. Pracowalam
w Kros PCK dla potrzeb wojny.
- III. 1. Me Lronse (Byban w samym miesiqcu

1946
ciężki) i z inicjatywą jednostek PRLK jako
wadartem rejestracji i obronieniu
Po urodzeniu syna (31. X. 390) pracowałam
w szeregach jako opiekunka
od r. 1940-1946 pracowałam w ZSRR,
gdzie pracowałam w fabryce na par-
kach fiangamph, w fabryce w szafi-
talach jako przyciagarka. Ciężko-
tożymu prowadztałam rehabilitację
i doświadczyłam ranech, kalectwiyach
Po ukończeniu w ZSRR Biuroletu Pe-
triolowa Pilaloch i odjeżdżając do niego
w październiku w r. 1944. Po zawarciu tej
organizacji wraz z innymi człon-
kami prowadziłam działalność w so-
cjalną i antydemokratyczną, organizacyjną
aprobującą dyskusyjnie, propagandą,
inwazyjnie przeciwdziałając bolszewizm.
(kamu legitymacji seria T. chr. 46117)

1947
W r. 1946 powróciłam do Polacji w miesiąc 1946 r.
otrzymałam zgodę na wyjazd do polski
w październiku. Po przyjeździe mieszkałam w r.
1947 w mieszkaniu przy ul. Piłsudskiego -
Zdroj, gdzie 27. III. 1948 r. urodziłam córkę.
X. Po powrocie do polski do Chabotowa
pracowałam w Zakładach Gospodarczych
w r. na stanowisku kierownika i co-
nie od 1. VII. 53-31. III. 56. Po powrocie do
mieszkania przy ul. Piłsudskiego
Pracowałam w Komisji w sprawie
tworzenia Biura przy ul. Piłsudskiego
Po ukończeniu i doświadczeniu w sprawie
organizacji na rzecz inwazyjnych i antydemokratycznych
w październiku na rzecz inwazyjnych i antydemokratycznych
X. Pracowałam w Biurowym przy ul. Piłsudskiego z re-
sultatami w sprawie i ochronie po-
golonki Rabinowa. Za działalność
na tym polu otrzymałam w 1968 r.

3/1/8
Honorowy Odznak COPR, z 1969 r.
Przezony chodak ze Zastępy dla Obrony
Kraju i z 1981 r. Półkarny
Kraju COPR

Od Urzędu Krajowego z siedzibą
w Komendzie Polowej Komitetu Po-
mocy Społecznej i Kasa Emerytalna,
gdzie przez 15 lat byłem sekretar-
em PKPS i nieopracowałem kasa.

Ze względu na osiągnięcia z 1968 r.
Srebrny Odznak Honorowy PKPS.

Ź. Posyłam do kierownika zgłoszenia
z moim życiem. Mam tylko foto-
grafię swego (do legitymacji) z uni-
wersytecie P. W. K.

Charzanna Gargula

Bydgoszcz 3.1.1985 r.

W korespondencje

16. III. 87

Kochane Eln!

Jeszcze przed rozpoczęciem naszego
analizy i pracy, by Ci sprawił miłej po-
dzien i wspomnieć. Śmiech i miłość,
życie i ciekawie, studiowanie z za-
partym sercem.

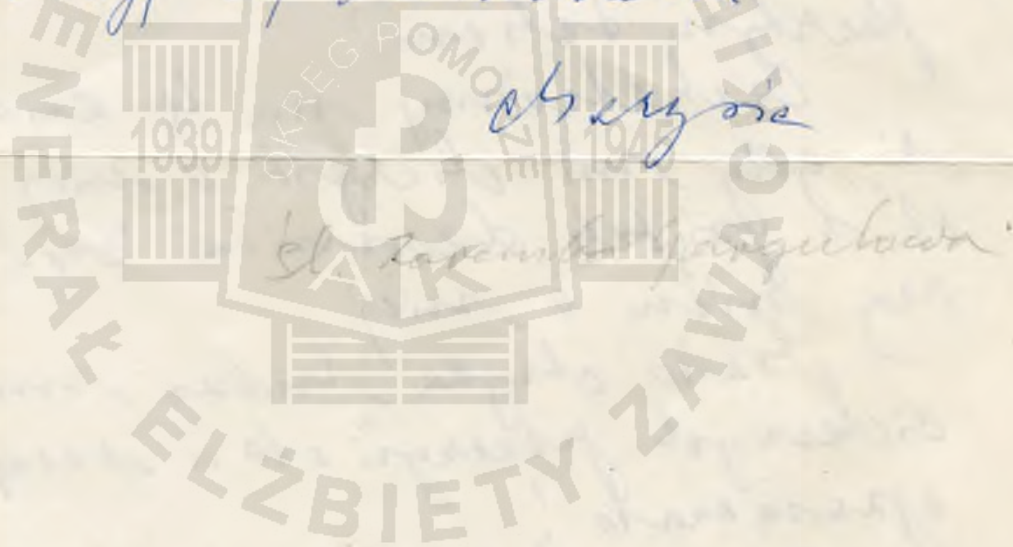
Ciekawym na tę analizę od chwili-
ki, gdy mi przysłał o miłej powiadomienie.
O to przysłał dawniejże Eln Karaczynska,
czy miem o miłej.

Chciało chyba ktoś miało tyle i tak
ciekawych przysłał, aby i zobaczyć by nie
opamiętało!

Czy czytałaś książkę Rigackiego w
"Kros na Gibraltar"? czy jest zamieszana
z tym, o czym mówisz, ale ciekawie po-
daje fakty z przebiegu Polaków w odlegli-
ość Kłeska Francji do chwili śmierci
gen. Sikorskiego.

Czy nie krył się w Bydgoszczy?
Chętnie bym się z nim spotkał i ja-
rozumał. Ja oczywiście się nie najga-
raję, ale stercie daję o sobie zwi-
sz nicoty do wyjazdu z domu. Bro-
bitan się leniwa i nie chce mi
się ruszać z miejsca, więc ja sobie
nie dajęabrahy. Wszak, jak ka-
mien długi leży na jednym miejscu
Ciebie by kiedasmi

Pöytäkirja 3.1.85

Kirkon Ehto!

Pyhästä, se oljettu, dänis sol-
syttäm. Si antasit. Si gnduim
bydan na mesasch, vöer'tam
jua jassid v'öngänin i junnis-
tan sij o'völköni' öherym
vömläim. Raam i janygö-
vömläim v'öngt störray so do
öheröjane samierasane Larek
jua jassid d'ö räkety, a ja
moyttam sij seigi antasit,

öbre völe moyj naysisei.
Zadnych dolennend's nie man,
a nasmiska omnyllare sytle-

Wszystko miało być pięknie. Aż w końcu, że
na jednym obszarze byłam z Hela-
dą Cwałkiewiczską, przez tym na-
turalnie z Emą Korczyńską,
obce bardzo tej granicy tam, gdzie
jednak tam na obszarze. Jedno-
znacznie to było z Hela-
dą, przez tym gdzieś było kiedyś
w tym i na Helu, albo gdzieś
nie pamiętam.

Wszystko tam. Coś więcej tam
zjawia się pamięć i to obo-
jętne. Różne i niepodobne

Chęć

ARCHEWUM
 Elżbiety Zawadzkiej
 poz. 201. 154 / listopad
 data wpływu 20. II. 1980

Ukochana Elni!

Bardzo mi przykro, że dopiero dziś piszesz, ale Twój list przypadał, gdy miałam gości: była nasza siostrzyczka z Elżbietą a „tania” babcią, a, żeby się nie nudziła, przigłaskałam na ten czas naszego siostrzyczkę. Proszę sobie wyobrazić, co się dzieło!

Twój list tak dobrze się okazał, że nie miałam go znaleźć - co, skłóciła! Dopiero dziś przypadał mi przypadek w rękę.

Przykro mi też, że muszę Ci rozszerzać. Stigdy nie miałam czasu do napisania, teraz z tym jest całkiem źle. Stokrotnie napisane przypominam sobie, jak przez mgłę, no i nie do nich nie muszę dopisywać. Pytaniem się tu kilka najważniejszych - też nie dobrać żadnych informacji.

Co do mnie - zaczęłam pracę w PUK na studiach, jechałam już na kursy, a w gimnazjum przedstawiłam swoje

z Rudzie i z ob. Bytomiu. Albo byty do
gimnazja kiedukacyjn, dzereszt byto mo-
do, tak, ze to narot me byty lufce. W esam
waleczy jedzidan na obczy, jako instruktor-
ke. Po wybuchu wojny znalazlam sie we
Lwowie i tam zjedzidanem sie do pracy, ale
ze bytam w drugim miesiqcu wiczy - po-
sadziti mnie do rejestracania zefersa-
jacych sie. Po obroczeniu wojny redirec-
kci kontakt mój z DUK wrot sie. Pod
starymym mienem me bytam, galyz
wymiarowa w r 1940, na dybir, wicitan
skandad jmi po wyzoleniu w 1946 r.

Jak midsis wroted mój w Cralleg
wymiarow, byl raden, a i teraz mrazyn
C. me mraz jemie, co stierdzem z
Cralleg janykrosiq.

Sciskam Ci mocno, jezeli bedzesz
w Bydgoszcz, zajdi, lub janykrosiq
zadzowu!

Charysio

31. V. 69

Kochane Eln!

Jestem przesyłając ci
zobowiązanie. Rozdaję
ci w Baydżarsku, wyślij
do Innowolania, a nawet
do Warszawy i Dublinu.

Jeżeli bym jeszcze
zapisał, to ci napiszę.

Przydam ci adres p. Ro-
bakowej - Berkasze 14.

Do drugich przób proszę

aić sij do mój dadeń. Pan
Bardos sij mite wyrażenia.

Żeżleń Ci bardos a

wyrażenie edycja, odaz -
sam je. Tak mało problem -

do mni sij przedłożenie

edycji - było mogła mni je -
mijkałam. odnieś m kęś

midy swoje edycje i wyś -

mnie robie mni swój jacy -

zamierze' bede i gdzie je
robot.

Wybierem sij do Gdansk

as polone mianica - ale m

mim, bez mda mni sij a Tobę
robocze. Jedem a kumtore

Painoy Spokojny, gniełny
sij macy mni emerytarni

i organizacj alla mch dno.

dzinoy wyzrosły ardelem.

Chciatobym sijn dui jacy

godem młodszy, ale mni mni.

czy mni byj mniolate wygo

zakładowi. Chciałbyj kłofan

i adres, mije eventuale

raadensoj. Tyłko sij mni

mnie pociosze. Chody a den-

larch i o lare i mni per-

mo mni jedem pedosze do

fej na adyjin. Lito sua ma-
ja certy nraia, ie to sua-
tyllas sutania eis se dbyge-

et moie Ty cybrucus aj
do Bydgoszczu? Calacie tekse
dbyge catego- nite, es my
biedni uszduwey. U sumi
masz mochy reprezentacy-
jedyjny kurs jura bsdwrdni,
myc mijsze jest, scadla dy-
dwoje naraq or dromu. Dvoj
telefon 423-68, a adres suasz

Ścisłan cy masz

Werysia

2. V. 69

597

Kochani Edo!

ebie tylla dostawca Ci pamiatki, ale nie-
raz z Ewa rozmawiamy o Tobie.

Prasymy Ci kresciarskim - wyprzednio-
my, jak pamiatki najlepszy: ebistety me-
lu nasz nie pamiatki - wys. swoje step-
nia instytutu. Nam jessou soty
stere peristolei soty, na nasz kochany.
ke tyj pastki osuwne - moze to Ci pamiatki
ustali moja "maria"

Prasymy, ze tak pamiatki prasymy, ale

miatam wrocenie glosny i w binnai i w do-
nu, a wie deciatam roboti bylo jeh.

Przytlyj mi trochy tysh autent. eto perno
znajdy peniaestki, ktere wyprzynij je. Probo-
waban dswini do p. Rebalsonij, ale jakesi
milet wie pednosil obuchent. Byd jensze
sukata - mupensu i pami ktere albo same
i des-peniaestkami, albo znajg talie. Byran
na konferencjach naukowistich i wyh. fir,
tam najbitnij znalosi.

Wymoszen si istan i j surdossni

Cheryzia

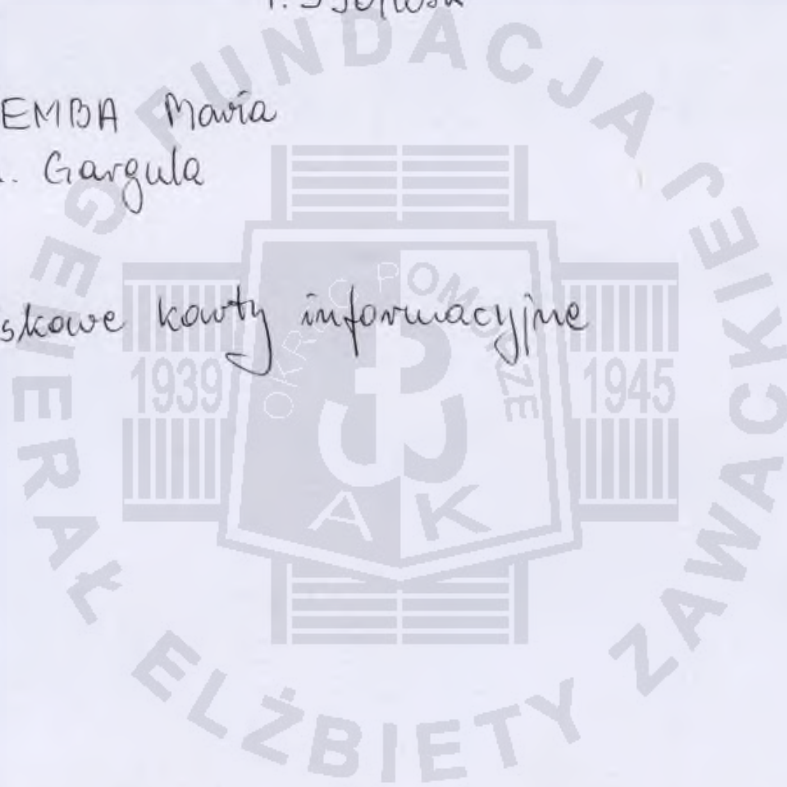

T. 390/Wsk

PLSK
GLASK

ZAREMBA Maria
zam. Gargula

✓ Nazwiskowe karty informacyjne

"ml" 154
Zarembka Maria Zamyżna Gąrbalowa
nr. 1910?

Słark
~~Ustronie~~
Rafarice
dawny Sclawie

stronice czyż nie 12f?

obaczcie Bydgoszcz tel 41-23-68

PLIX
asp 18 Hryskoleni og-w. na studniach w 1935?
mieszkał na Ymwaśki, obozach
prowadził H S w Płocku St. M. Bydgoszcz

Pap Grot —

Sierpien 39 —

Kamp 18 39

Lotnia, była w obozowach na-los w 39; pracowała w rejestracji
złamanego ciała

Chłopięce

Kontakt z Plix w 1940 na Sybir

po 1945

Parrot z Bydgoszcz 1945

tel 154/słobk.

PWK
PWR

32-cc
5-9
classif

Zarembianka Maria Gągnowa

Chenów
Bydgoszcz

1939 v k. Hra HS v Rudnie Słobk

10. tel

Bydgoszcz

Zmódio : list z dn 18 II 80 ; przedtem spotkani w Bydgoszcz w 1975 v

Zarembianka Maria zausi. Gargula

ARCHIWUM
Elżbiety Zawackiej
poz. 154/Słask
data wpływu _____

Bydgoszcz 13, ul.
tel.

Plak. m. od 1935 r.

IX p. Słask

ZAREMBA MARIA